

Samspelet på Dramaten

Lars Östman visar i sin bok om Dramaten att teater handlar om långa processer, skriver Ingemund Hägg.

EN NY BOK

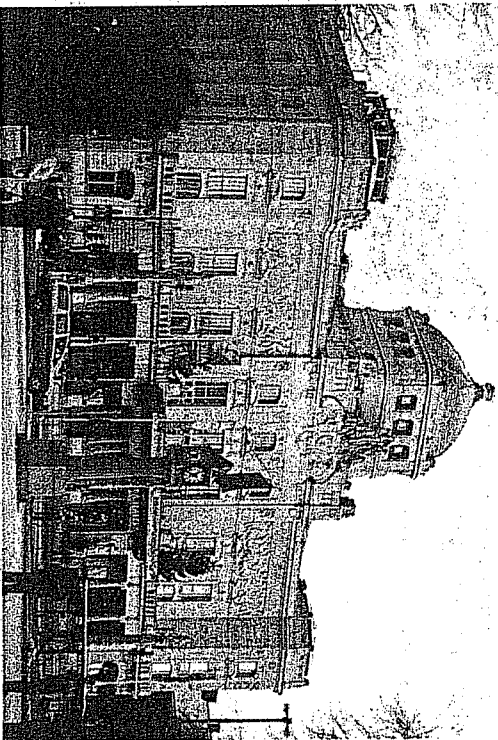
Lars Östman
Lysande ögonblick och finansiella kriser - Dramaten under ett sekel (Handelsögskolan i Stockholm)

ATT EN PROFESSOR i företagsekonomi med inriktning mot finansiering och redovisning skriver en bok om en teater där konstnärlig verksamheten och ekonomi behandlas i ett samspel är nog inte så vanligt. Men det har Lars Östman gjort. Han har verkat som professor vid Handelsögskolan i Stockholm. Kungliga Dramatiska teatern under hundra år är föremål för hans bok *Lysande ögonblick och finansiella kriser - Dramaten under ett sekel*. Det är varken en jubileumsbok eller ett beställningsverk från Dramaten. Den bygger på Östmans eget intresse för teaterföretaget som organisation och ekonomisk styrning av organisationer.

LARS ÖSTMAN börjar med Dramatens flytt till Nybropplan 1907. Han berättar om de turer som föregick husbygget och teaterverksamhetens start. Parallellt belyser han de ekonomiska och finansiella

processerna och själva teaterverksamheten. Finansärer, teaterchefer och andra inom teaterprofessionen får sin belysning. Boken är kronologiskt uppbyggd och startar med kapitlet "På Knut Michaelsons tid 1907 - 1910" och slutar med "På Ingrid Dahbergs tid 1996 - 2002". Mellan dessa kapitel berättar Östman om yrterligare tolv chefsperioder. Nuvarande teaterchefen Staffan Valdemar Holms tid får vara med i ett kortare avsnitt. Läsaren får en god inblick i vad som spelats över åren, vilka som regisserat och vilka skådespelare som framträtt. Konstnärliga och publika framgångar ("Lysande ögonblick") och besvikelser får gott utrymme.

LARS ÖSTMAN NÄSTAN bodde i Dramatens arkiv och bibliotek under flera år och träffade också chefer och konstruktörer på teatern och nämner såsitt den tidigare teaterchefen Erland Josephson. Östman nämner sig Dramaten med stort teaterintresse och med respekt och engagemang för teaterkonsten. När det gäller frågor om ekonomisk styrning och påverkan på själva verksamheten visar Östman insiktsfullt på problemen som föreligger och långsiktiga effekter som ekonomisk och finansiell styrning kan få på teaterverksamheten. Han ser nackdelar med fokusering på att mäta produktivitet och effektivitet med utgångspunkt från enkla mätbara före-

DRAMATEN. Lars Östmans bok om Dramaten tar sin början när teatern skulle flytta till Nybropplan 1907. FOTO HASSE HOLMBERG/SCANPIX

elser som antal föreställningar och publikens storlek. Östmans starka betoning av att det handlar om mycket långa förlopp - både för verksamheten och den ekonomiska styrningen - är inte så vanligt annat än i ord bland företagskonomen. Men Östman visar hur styrningens effekter beror på tidigare processer som i sin tur påverkats av ännu tidigare åtgärder. Tiden är på så sätt en viktig variabel.

DET HAR HELA TIDEN på Dramaten funnits latent spänning mellan knappa ekonomiska resurser och teaterverksamhetens önskemål.

Ibland har kriser med större kostnadsöverdragningar uppstått men de har inte fått långsiktiga effekter på verksamheten. Den externa och vertikala styrningen från staten via styrelse och ledning och den interna styrningen av horisontella processer från idéer till färdiga föreställningar har kommit att alltmot växa ihop. Det har blivit mer av styrning på distans, från stat och andra intressenter som inte har direkt insyn i själva teaterverksamheten. Från att ägarna och staten kompenserat teatern för sådana kostnader som teatern inte själv kunnat påverka har stöd-

re vikt lagts på utfall i form av antal föreställningar och publikstiftor, dvs sådant som inte har direkt koppling till upplevelser hos publiken som ju är svårängade. Östman visar hur teaterföretaget allmör kommit att ha nätverkskaraktär där alla inte är anställda på Dramaten utan knyts till den - ibland i form av bolag.

Intressant är att företagskonomen Östman slår ett slag för att se ekonomisk styrning som något mer än kalkyler, budget och redovisning i siffror.

SLUTORDEN I ÖSTMANS kapitel om teoretisk utveckling av styrning av teatrar i ett demokratiskt samhälle som Sverige är beaktansvärda: Det är många krafter och viljor i samhället som vill påverka teaterverksamhet på gott och ont. Lars Östman skriver vidare "Demokratin skulle alltså i ett par avseenden behöva värja sig mot sina egna praktiserade metoder". Hur ska man kunna finna balansen mellan legitima demokratiska behov av att påverka och teaterns legitima behov av självständighet?

BOKEN LÄSES med fördel av teaterintresserade som inte kan något om ekonomi och av ekonomer som kan behöva lyfta blicken från siffror och tabeller och också få inblick i en levande kulturverksamhet.

Ingemund Hägg
kultur@unt.se

APRIL 10 APRIL 2007